

Školitelský posudek

Bc. Barbora Oplatková, Skladba obyvatelstva, rodin a domácností na Chodsku na konci 19. století. Diplomová práce. Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy, Praha 2017, 71 stran.

Diplomová práce Barbory Oplatkové se věnuje struktuře obyvatelstva, rodin a domácností na Chodsku, které bylo historicky velmi zajímavým územím specifickým právním postavením svých obyvatel. Uvedenou problematiku autorka analyzuje na základě čtyř sčítání lidu uskutečněných v letech 1869-1900. Cílem práce bylo jednak zjistit, zda se složení chodského obyvatelstva v 19. století nějak odlišovalo od ostatního venkovského obyvatelstva, a dále aplikovat na získaná data Laslettovu typologii. Ta se nejčastěji používá pro výzkum obyvatelstva v předindustriální době, což v tomto případě umožňuje porovnat, zda se zastoupení jednotlivých typů domácností v 19. století od období raného novověku odlišuje.

Práce se skládá z osmi částí, mezi něž patří i úvod a závěr, nejdůležitější jsou kapitoly 5-7, v nichž se Barbora Oplatková věnuje vlastní analýze. Struktura práce je logická a jasná, formální úprava i citace pramenů je rovněž bezchybná. Právě soupis použitých zdrojů dává nahlédnout, jak rozsáhlá byla excerpce, do níž se autorka pustila. I když analyzovala „pouze“ 6 vsí a jedno městečko, znamenala to vypsání u každého sčítání data pro více než 5000 obyvatel, což celkem znamená více než 20000 údajů. Tato data autorka musela následně setřídít, přičemž musela kvůli nedůslednému označování bytů v letech 1869 a 1880 rezignovat na analýzu domácností v tomto období. B. Oplatková svoji metodu v úvodu srozumitelně popisuje, zároveň jasně vymezuje i termíny, s nimiž v dalším textu pracuje. Zajímavý je i popis analyzovaných obcí, kde autorka uvádí pro srovnání i počet domů zachycených v polovině 17. století v berní rule. Škoda jen, že na tomto místě neprezentuje i počet domů zjištěných v uvedených sčítáních, případně doplněných i o situaci v 1. polovině 20. století.

Vlastní analýza dat ze sčítání lidu ukázala, že složení chodského obyvatelstva odpovídalo situaci ve venkovském regionu a že v průběhu sledovaných let nedošlo v tomto kontextu k žádným dramatickým změnám. Průměrná domácnost měla kolem 4,5 členů, což je srovnatelné s předindustriálním obdobím. Práce tak pomohla prokázat, že venkovskou rodinu v 19. století ještě žádné výrazné změny nezasáhly. Výsledky naznačují zvyšování naděje dožití, které způsobilo, že rostl podíl manželů oproti vdovám a vdovcům. Zajímavá je autorkou provedená metoda koeficientů hlav domácností, která ukazuje, v jakém věku se osoby obou pohlaví obvykle stávaly hlavou domácnosti a kdy tuto pozici naopak opouštěly. I v tomto případě zdejší obyvatelstvo uplatňovalo tradiční model chování, podle něhož se muž hlavou domácnosti stával nejčastěji v 25-30 letech. K práci nemám vážnějších výhrad, vytkla bych snad je poněkud nešťastný způsob prezentace procentuálních podílů v kapitole 6.2 věnované domácnostem dle členů. Autorkou zvolený způsob výpočtu je nepřehledný a zamlžuje vypovídací schopnost uvedených dat.

Celkově se domnívám, že Barbora Oplatková splnila nároky kladené na diplomovou práci, a proto ji doporučuji k obhajobě.

V Praze dne 25. 5. 2017

doc. PhDr. Alice Velková, Ph.D.

